

REVISTA ECONOMICĂ.

Apare odată pe săptămână.

„Revista Economică“ se publică din însărcinarea și cu ajutorul institutelor de credit:

„Albina“, „Ardeleana“, „Auraria“, „Berzovia“, „Bihoreana“, „Bistrițana“, „Boșana“, „Brădetul“, „Cassa de păstrare“ Miercurea, „Cassa de păstrare“ Seliște, „Chioreana“, „Cordiana“, „Corvineana“, „Crișana“, „Detunata“, „Doina“, „Economul“, „Făgețana“, „Fortuna“, „Furnica“, „Hațegana“, „Hondoleana“, „Hunedoara“, „Iulia“, „Lipovana“, „Lugoșana“, „Luceafărul“, „Mercur“, „Mielul“, „Munteana“, „Mureșana“, „Mureșanul“, „Nădlăcana“, „Nera“, „Olteana“, „Oraviceana“, „Patria“, „Plugarul“, „Poporul“, „Racoșana“, „Sătămăreana“, „Sebeșanu“, „Selăgeana“, „Sentinela“, „Silvania“, „Someșana“, „Steaua“, „Timișana“, „Ulpiana“, „Victoria“, „Vlădeasa“ și „Zlăgheana“.

Prețul de prenumarare:
pe 1 an K 16.—, pe 1/2 an K 8.—.

DIRECTOR:
Dr. CORNEL DIACONOVICH.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Anul IV.

Sibiu, 11 Ianuarie 1902.

Nr. 2.

„Albina“ tot gogoriță.

La începutul lui Decembrie anul trecut, într'alte ne scria un amic din Budapesta, că ziarul „Magyarság“ din capitală este înființat de corifeii sécuilor cu scopul ca să aducă pe români la o stare inferioară culturală și materială, că șeful acelei nisuițe ar fi *Jancsó Benedek*, carele se lăuda că au să înceapă o *tuptă crâncenă în contra băncilor române și că în prima linie vor să lovească în „Albina“*.

De atunci am petrecut cu atențiune organul amintit și putem constata că într'adevăr: românii din Transilvania într'o formă sau într'alta mai nici din un număr al lui „Magyarság“ nu pot lipsi. Ba putem constata și aceea: că *metodul* acestor cavaleri este acela, carele tot ei îl inaugurasă în jurnalistica maghiară pe timpul când erau mari și tari sub conducerea lui *Jeszenszky* în secția *naționalităților* din ministeriul lui *Bánffy* de tristă memorie, adică *metodul de agent provocator*.

Ei *scornesc cu intențiune* câte o scire *senzațională*, dureroasă pentru opinia publică șovinistică maghiară, și cu provocare la *nume și cifre*, firesce *neadeverate*, o prezintă astfel, ca cei din fire aplecați a crede tot ce se scrie rău despre naționalități, precum este jurnalistica actuală maghiară — să o și creadă, apoi tot ei cu provocare la scirile scornite de ei, *ca la fapte adevărate*, scriu articoli de fond *senzaționali* prin ziarele maghiare contra „nepatrioticului“ element român și instituțiilor lui culturale și economice.

Casul cu „sutele de mii“ împrumutate de „Albina“ cu mijlocirea „popii valach din Hașfalău“ — țeranilor secui, cu scop de a-i deposeda, — este destul de cunoscut cetitorilor noștri.

Prin toate ziarele maghiare și-a făcut turneul cea scire *senzațională*, iar despre desmintirea ei n'au luat scire.

Acuma când se debate în comisiunile dietei budgetul, în care se provăd măsuri excepționale pentru salvarea sécuilor „expuși la valachisare“, cu cari însă șovinismul „special“ al maghiarilor transilvani nu este deplin mulțumit, — iarăși s'a pus la cale șurubul cu gogorița cunoscută.

S'a lansat adecă, din *Székelykeresztur*, în „Magyarság“ scirea „*înspăimântătoare*“, că colegiul reformat „Bethlen“ din Aiud a vândut „Albinei“ un bun *sécuiesc* de 2000 de jughere. Și fiind-că nici colegiul Bethlen nici „Albina“, cari poate nici n'au cetit acea scire, nu o au demințit, deși a trecut o săptămână deja de când ea s'a publicat în un ziar, carele după „Budapesti Hirlap“ este cunoscut de *organul trebilor sécuiesci* — vine acum „Budapesti Hirlap“, organul autoritativ al guvernului actual și în darea de seamă săptămânală de Duminecă, sub titlul „*Valuri politice*“ apreciând cu duioșie acea scire „*nedesmintită*“, dă expresiune durerei sale patriotice, că „Albina“ va vinde acel pământ *sécuiesc țeranilor români*, „ca ei să formeze între sécui sentinela acelu romanism triumfător, carele în comitate una după alta înghite in-sulele maghiare, cari mai rămăsese din trecut“.

Tot în acel ziar se publică apoi și raportul despre pertractarea budgetului ministeriului de agricultură în comisiunea financiară a dietei, în care deputatul *Bedő Albert* nu este mulțumit cu acțiunea *sécuiască* a ministerului, pentru-că minimalul instituțiilor ce ar trebui să propună ministrul pentru salvarea sécuilor ar fi: *înființarea unui institut de credit al statului*, carele să *converteze toate datoriile hipotecare din comitatele sécuiesci*. Nu este mulțumit nici cu politica de *colonizare* a guvernului, pentru-că „Albina“ lucrează după un metod mai bun, etc., ear în numărul următor tot acest diar vine și în articolul de fond *solicitează reglementarea băncilor române ca ces-*

tiune de *urgență*, carea trebuie resolutivă în parlament cât mai curând.

Ca să ne convingem pe deplin despre adevărul acestei noue stufe de agitațiune, am trimis pe un colaborator al nostru la directorul executiv al „Albinei“ să-l întrebe: „adeverat este că „Albina“ ar fi cumpărat dela „Bethlen-Kollegium“ un bun de 2000 jughere, de care se tângue atât de amar „Budapesti Hirnap“?”

Domnul director P. Cosma ni-a dat următorul răspuns:

„Nimic nu este adevărat din toate cele ce scriu diarele maghiare despre „Albina“. Toate sunt scornituri tendențioase cu scopuri ascunse. Nu vedeți că iară au nevoie de gogoriță ca să facă presiune asupra guvernului și asupra dietei, ca pe lângă alte favoruri „speciale“ să se mai înființeze din mijloacele statului și un institut mare fonciar să se converteze, rectius să achiteze toate datoriile hipotecare ale scăpetaților „birtokoși“, apoi peste câți-va ani ar pretinde ca statul — proprietarul institutului contemplat — să le deie moratoriu pentru anuitățile espirate, ear la urmă să le amortiseze precum se face și cu anuitățile coloniștilor. Ori-când se agitează pe această temă, n'are să se înțeleagă țeranul săcuiu, care e modest și muncitor și nu face datorii, ci „meltóságosi“ scăpetați“.

„Albina“ n'a cumpărat nici un petec de pământ dela colegiul Bethlen, nici nu i-s'a oferit spre cumpărare, ci și această faimă este numai o scornitură tendențioasă a „scoalei Jeszenszky“, care deși desființată în ministeriu, este mare și tare în presa maghiară“.

„Dar dacă vreau acei jurnaliști să publice și sciri adevărate despre cumpărări de ale „Albinei“, le servesc eu cu cea mai recentă scire adevărată.“

„In 8 l. c. — a doua zi de Crăciunul românesc — a ținut erariul — direcțiunea financiară din Sighișoara — licitație reală contra comunei Buiă pentru o pretensiune erarială de 3343 corone. Obiectul licitației au fost circa 800 jughere de pădure și pășune a foștilor iobagi români, maghiari și sași, care însă din negligența organelor respective, în protocolul funduar era înregistrată tot pe comuna politică ca nainte de segregare“.

„Foștii iobagi prin plenipotențiații lor, între cari și *Maurer Béla*, fostul secretar al fostului comite suprem Bethlen Gábor, au înaintat o cerere la „Albina“, carea încă are pretensiune întabulată pe acele realități, ca să participe la licitație și să cumpere pentru ei pășunea și pădurea, fără care ei nu pot exista. „Albina“, deși era a doua zi de Cră-

ciun, li-a împlinit voia, a participat la licitație și a licitat. Reflectant nu era altul decât reprezentantele erariului și „Albina“. Resultatul a fost că „Albina“ oferind mai mult decât erariul, a rămas ea *cumpărător* a circa 800 jughere pădure și pășune, și dacă licitația va deveni în valoare de drept, o va ceda foștilor iobagi din aceea comună, cari repez sunt români, maghiari și sași, și cari în felul acesta vor să scape de costisitoarea tutelă a inspectoratului silvanal“.

„Poftim obiect de agitație contra „Albinei“, carea tinde la deposedarea maghiarilor“.

Din partea noastră credem că nu mai este necesitate de nici un comentariu.

Impositele.

(#) Contribuțiunile publice, după natura lor, sunt de diferite categorii. In următoarele vom căuta să dăm pe scurt un schelet al acelor feluri de imposite, cari privesc mai de aproape instituttele financiare și cari interesează în mod direct și pe funcționarii acestor instituttele. Vom schița deocamdată normele esențiale ale dării de câștig clasa IV-a, și apoi ne vom opri și la darea intereselor de capital și la darea rentelor.

Darea de câștig clasa a IV sunt obligați a o plăti toți acei cetățeni ai statului ungar, cari au salariu fix, pensuni sau alte onorare stabile, și stau în calitate de funcționari în serviciul statului, municipiilor, comunelor, fundațiilor sau în al bisericii; mai încolo toți funcționarii institutiunilor private, ca d. e. funcționarii de bancă, impiegații comerciali, angajații industriei mari, etc., pe urmă profesorii, redactorii, institutorii, precum și văduvele acestor din urmă, bine înțeles dacă beneficiază de pensuni după bărbații lor. In fine puterile auxiliare și servitorii oficiilor menționate, cari au o leafă ce trece preste suma de 80 K lunar.

Scutiți de acest fel de dare sunt: Ambasadorii și consulii, precum și toate persoanele atașate acestor oficii ale puterilor străine. Apoi oficerii armatei, soțiile funcționarilor de stat și municipali pensionați, cât și copiii acestora, încât acestia trăiesc împreună cu capul familiei și nu exerciază vre-o meserie specială împreună cu câștig material. In fine profesorii aparținători vreunui ord bisericesc, dacă trăiesc exclusiv din venitele acelui ord și nu beneficiază de vr'un salariu dela stat sau din alt fond.

Pentru darea de clasa IV nu se fac fașiuni speciale, ca la alte feluri de dare, ci aceea pentru funcționarii de stat se detrage din salariu direct la cassieria statului. La instituttele private această dare se incasează iarăși prin detrageri de salariu de către institutul respectiv, și se administrează prin acesta la cassieria statului (la oficiul de dare sau la direcțiunea financiară),

Această dare se măsoară de către direcțiunea financiară concernentă. In contra măsurării se pot ridica reclamațiuni la comitetul administrativ al municipiului, iar de aci se poate apela in a doua linie la tribunalul administrativ.

In fine mai amintim, că advocații statului, cei municipali sau comunali, inginerii și medicii, încă plătesc darea de clasa IV, însă numai dela salariile lor fixe; după praxa lor privată, încât o exerciază, li-se măsoară darea de venit după clasa III pe basa fasiunilor prezentate.

Măsurarea dării de câștig clasa IV se face după o anumită cheiă. Cheia aceasta este următoarea, (in valuta de coroane):

Salar	Dare	Salar	Dare	Salar	Dare
200	2	4200	86	8200	274
400	4	4400	92	8400	288
600	6	4600	98	8600	302
800	8	4800	104	8800	316
1000	10	5000	110	9000	330
1200	14	5200	118	9200	346
1400	18	5400	126	9400	362
1600	22	5600	134	9600	378
1800	26	5800	142	9800	394
2000	30	6000	150	10000	410
2200	34	6200	160	10200	428
2400	38	6400	170	10400	446
2600	42	6600	180	10600	464
2800	46	6800	190	10800	482
3000	50	7000	200	11000	500
3200	56	7200	212	11200	520
3400	62	7400	224	11400	540
3600	68	7600	236	11600	560
3800	74	7800	248	11800	580
4000	80	8000	260	12000	600

La o sumă mai mare decât 12,000 K, mesurarea se face astfel, că dela fiecare 200 K ce trec preste suma sus amintită, se calculează cu câte 20 K mai mult. — Sume sub 200 K nu se iau in considerare la calculație. (Așa d. ex. dela un salar de 1320 K s'ar plăti o dare de câștig anuală de 14 K, va se dăca ca și după o leafă de 1200 K.).

Membrii de familie plătesc in clasa IV fiecare câte 2 K, dacă capul familiei, in comuna unde își are domiciliul, a plătit in anul premergător o dare directă până la 80 K. Dacă a solvit ca dare o sumă mai mare decât 80 K, pentru fiecare membru al familiei sale se impune o dare de câte 4 K (membrii familiei servitorilor de oficii încă se țin de această categorie, bine înțeles dacă au trecut peste etatea de 16 ani.)

*

Darea după interesele de capital și darea după rente. In cadrul acestei categorii de dare intră toate interesele capitalurilor, cari curg din următoarele izvoare de venit:

1. din rente viagere din țară sau din străinătate, fără deosebire dacă acelea provin dela pensiuni de văduvie sau apanagii, sau din ori ce alte surse. Chiar

și acele venite, cari rezultă după cauțiuni de căsătorie militare, și sunt asigurate prin ipotecă, cad sub acest fel de dare;

2. din interesele după capitalurile imprumutate pe ipotecă sau pe lombard, precum și interesele cambiale, etc.;

3. din toate drepturile împreunate cu o posesiune fonciară, ca d. ex. mori, accise, țiguri, vânat, pescuit și alte drepturi ce garantează un venit oare-care.

4. Cad sub această categorie de dare și acele venite, cari intră din depozite de bani, conturi curente etc. la institute de credit și la casse de economii.

Scutite dela acest fel de dare sunt:

Dotațiunea curții regale, ale consulilor și agenților diplomatici ai puterilor străine. Mai departe toate interesele acelor capitaluri, cari sunt destinate artelor, științelor, îngrijirii bolnavilor, etc. Cauțiunile funcționarilor de stat, municipali sau comunali, stipendiile, dividendele după acții și interesele dela cassa de păstrare postală. In fine darea aceasta nu se măsoară după acele interese, cari fără detragerea eventualelor datorii dau anual o sumă ce nu trece peste 630 K, și cari consitue singura rentă de existență a contribuabilului.

Darea de interese după capital se măsoară pe baza fasiunilor și se calculează cu 10% (dece procente) dela suma intereselor ce rămâne după detragerea cheltuielilor efective și neincunjurabile.

Numai aceea rentă, care compete văduvei, conform dreptului de văduvie ca usufruct, că și pentru susținerea copiilor, este scutită de darea după rente.

Fasiunea de dare trebuie să cuprindă toate interesele și rentele efectiv incurse in anul din urmă. Fasiunea trebuie făcută exact, indicându-se tot odată și cheltuielile avute și neincunjurabile.

Darea aceasta se măsoară și se incasează:

a) dela obligațiuni de stat prin cassieria statului, care plătesc interesele după acele obligațiuni;

b) după interesele imprumuturilor ipotecare prin întreprinderile și asociațiunile obligate la dare de seamă publică.

Cassele de economii și institutele de bani au dreptul de a detrage darea după interese (cu 10%) direct dela deponenți.¹⁾ Fasiunea asupra intereselor de depuneri trebuie făcută după lege la finea lui Martie, Iunie, Septembrie și Decembrie, iar interesele capitalisate trebuiesc fasonate la inceputul lui Ianuarie și Iulie.

Deodată cu depunerea fasiunei, care are să se facă la direcțiunea financiară, se plătesc și darea după interese.²⁾

¹⁾ In praxă aceasta însă nu se face, ci darea după interesele depositelor spre fructificare o achită institutele.

²⁾ O espunere mai aprofundată a contribuțiunilor societăților pe acțiuni vor găsi cetitorii nostri in Nr. 11 al „Rev. Econ.” din 10 Dec. 1900.

Obs. Red.

Hârtii de valoare admise drept cauțiuni publice.

Ministrul de comerț a emis un circular, în care înșiră hârtiile de valoare ce pot fi primite, de prezent ca garanție pentru întreprinderi luate dela stat pe calea licitațiunii publice, și drept cauțiuni pentru alte angajamente luate față de erar din partea diferiților arândatori, furnisori, întreprinzători, etc.

Între hârtiile acestea aflăm pentru prima dată și *scrisurile fonciare ale institutului „Albina”,* cărora până acum le-a lipsit facultatea aceasta și cari, mulțămită intervențiunii consiliului de direcțiune al acestui institut, în viitor vor pute servi drept cauțiune pentru ori-ce fel de lucrări erariale. Admiterea scrisurilor fonciare ale „Albinei” drept cauțiune erarială, se poate considera totodată ca o recunoaștere oficială a solidității acestui institut și a bonității scrisorilor sale fonciare, știut fiind că în privința hârtiilor de cauțiuni guvernul procede cu cea mai mare rigoare, neadmitând decât hârtii de prima bonitate dela institute bine repute din țeară.

Conform circularului amintit sunt admise drept cauțiuni următoarele hârtii: toate hârtiile de stat ungare și austriace, fără excepțiune; obligațiunile cu prioritate ale căilor ferate ungare și austriace, ale căror interese le garantează unul din cele două state ale monarhiei austro-ungare; obligațiunile de 5% a K 100.—, K 500.—, K 1000.— și K 5000.— ale Institutului central de credit, constituit pe baza art. de lege XXIII: 1898; obligațiunile de 4½% a fl. 100.—, fl. 1000.— și fl. 10,000.— și de 4% a fl. 100.—, fl. 500.—, fl. 1000.— și fl. 5000.—, și scrisurile fonciare de 4½% a K 200.—, K 1000.—, K 2000.— și K 5000.— ale institutului „Pesti hazai első takarékpénztár egyesület” (Pester Vaterländische Erste Sparcasse-Verein); obligațiunile comunale și scrisurile fonciare ale Bancei comerciale (Pesti magyar kereskedelmi bank, Pester ung. Commercialbank); obligațiunile comunale de 4%, obligațiunile comunale de 4½% a fl. 100.—, fl. 500.—, fl. 1000.— și fl. 5000.—, obligațiunile de împrumuturi de 4%, obligațiunile cu premii de 4% a fl. 100.— și scrisurile fonciare ale Bancei ipototecare ungare (Magyar jelzáloghitelbank. Ung. Hypothekenbank); obligațiunile capitalei Budapesta (obligațiunile de 4½% ale împrumutului de 3 mil. fl. dela anul 1870, ale împrumutului de 5 mil. și 256 mil. fl. dela 1871, ale împrumutului de 4½% de 25 mil. fl. dela 1889 și ale împrumutului de investițiune de 4% de K 100.— mil.); acțiunile cu prioritate de 4½% ale societății pe acțiuni pentru transportul sărei din Maramureș; scrisurile fonciare ale institutului Ung. Allgemeine Bodencredit A. G.; scrisurile fonciare ale Institutului de credit fonciar ungar; scrisurile fonciare a fl. 100.—, fl. 2000.— și 10,000.— emise pe baza art. de lege XXX: 1889 pentru regularea și ameliorarea terenurilor; scrisurile fonciare ale Institutului de credit fonciar din Sibiu (Boden-Creditanstalt); scrisurile fonciare ale institutului Ung. Landes-Central-Sparcassa; scrisurile fonciare de 4½% a fl. 100.—, 500.—, 1000.— și 5000.— și cele de 4% a K 200.—, 1000.—, 2000.— și 10,000.— ale institutului Vereinigte Budapester hauptstädtische Sparcassa-Verein; scrisurile fonciare de 4½% a K 100.—, 200.—,

1000.— și 10,000.— ale Cassei de păstrare comitatensă din Arad; scrisurile fonciare ale Bancei Austro-Ungare; obligațiunile societății pentru regularea apelor din Timiș-Bega; libelele de deposit ale casselor de păstrare bine repute din capitală și provincie, până la suma maximală de K 10,000.—, în cauze, cari durează numai un an. Libelele de deposit ale băncilor și ale altor institute de bani și asociațiuni de credit, cari se ocupă și cu depozitele spre fructificare, nu pot fi însă primite. Scrisurile fonciare de 5% ale Cassei de păstrare generală din Sibiu (Allgemeine Sparcassa); scrisurile fonciare de 5% și 4½% ale I Casse de păstrare din Timișoara; scrisurile fonciare de 5% și 5½% a fl. 100.—, 500.—, 1000.— și 5000.— ale institutului Arader Bürgerliche Sparcassa; acțiunile cu prioritate ale societății r. u. pentru navigațiunea maritimă „Adria”; scrisurile fonciare de 4½% a K 200.—, 1000.—, 2000.— și 5000.— și obligațiunile comunale de 4½% ale institutului „Erdélyrészi magyar jelzáloghitelbank”; scrisurile fonciare și obligațiunile comunale de 4% resp. 4½% ale institutului Central-Hypothekenbank der ung. Sparcassa; obligațiunile de 4% și 4½% a K 200.—, 1000.—, 2000.— și 10,000.— ale societății Ung. Lokalbahnen Actien-Gesellschaft; scrisurile fonciare și obligațiunile comunale ale băncii Kroatisch-Slavonische Landes Hypothekenbank; obligațiunile cu prioritate de 4½% ale societății pe acțiuni de cale ferată vicinală din Torontal; scrisurile fonciare de 4½% a K 200.—, 500.—, 1000.—, 2000.— și 5000.— dela Innerstädter Sparcassa A. G. din B.-Pesta; scrisurile fonciare de 4½% a K 200.—, 500.—, 1000.—, 2000.— și 5000.— ale I Casse de păstrare din Debreczin; certificatele de rentă de 4½% a K 200.—, 2000.— și 10,000.—, obligațiunile de 4% a K 200.—, 2000.— și 10,000.— resp. scrisurile fonciare de 4½% a K 200.—, 1000.—, 2000.— și 10,000.— ale băncii agrare și de rente și scrisurile fonciare ale băncii naționale austriace; în fine până la 70% ale valorii după curs, dar nici când preste pari (preste valoarea nominală), următoarele hârtii de valoare: acțiunile cu prioritate ale următoarelor căi ferate locale: Chichinda mare — Becicherecul mare, Debreczen — Hajdu-Nánás, Murăș Oșorheiu — Reghinul săsesc, Kassa — Torna și obligațiunile cu prioritate ale căii ferate Gölniczbanya.

*
C

Examinarea bilanțului din partea comitetului de supraveghiere.

Bilanțul se compune după încheierea conturilor din *Maestru* (Cartea principală). Conturile acestea sunt sau *conturi de avere*, adică conturi, cari conțin o parte a activelor sau pasivelor, sau *conturi de rezultat*, în cari se cuprind speșele întreprinderii și venitele, cari formează câștig. Ori de câte ori se face un bilanț, conturile acestea se încheie astfel, că se sumează atât partea de debit, cât și cea de credit și diferența dintre cele două coloane se înscrie sub titlul de *sald* în coloana cu suma cea mai mică; iar saldurile se transpun după cum represintă active sau pasive, resp. câștig sau pierdere, asupra bilanțului.

Bilanțul propriu-zis și partea întregitoare a acestuia: contul profit și pierdere, se face după compunerea așa numitului *bilanț brut*. Bilanțul acesta are pentru revirement, avere, câștig și pierdere câte două coloane (debit, credit) și se face în modul următor:

În coloana *revirementului* se înscriu sumele tuturor conturilor din *Maestru*, și anume astfel, că su-

mele aflătoare în debitul contului se trec în coloana debitului, iar sumele din credit se trec în coloana creditului.

În coloana *avere* se trec toate saldurile, cari reprezintă părți de avere, și anume, dacă saldul reprezintă active, atunci se trece în coloana de debit al bilanțului de probă; iar dacă reprezintă pasive, atunci vine trecut în coloana de credit. Saldurile conturilor, cari arată profit sau pierdere, se trec în fine în coloanele corespunzătoare ale bilanțului de probă astfel, că pierderea vine în „debit“, iar profitul în „credit“.¹⁾

Pe baza bilanțului de probă astfel compus și aflat exact, se face *bilanțul anual* destinat pentru adunarea generală. Bilanțul consistă din *bilanțul de avere* și din *contul profit și pierdere*. În cel dintâiu se trec, față în față, acele salduri ale bilanțului brut, cari reprezintă suma activelor și pasivelor dela finea anului și anume astfel, că în debitul bilanțului de avere se scriu saldurile, cari reprezintă active, iar în credit saldurile, cari arată pasive. Diferința dintre sumele celor două coloane arată *creșterea* sau *decreșterea* averei și anume dacă trebuie egalată sau balansată partea creditului, atunci averea a crescut cu suma corespunzătoare, la din contra s'a redus. În contul profit și pierdere se trec acele salduri ale bilanțului de probă, cari arată profit sau pierdere, și anume în debit pierderile, iar în credit profitul. Saldul acestor două coloane arată profitul realizat sau pierderea suferită în cursul anului și trebuie să *consuma*, dacă registrele s'au purtat exact și bilanțul s'a compus corect, la tot cazul, cu creșterea sau decreșterea ce se arată la bilanțul de avere.

Dacă lângă bilanț se mai aclude și un *conspect al circulațiunii*, atunci acesta se compune astfel, că se extrag din bilanțul de probă sumele cuprinse în coloana „circulațiunii“, adică sumele conturilor din Maestru. Se poate aclude la bilanț și un *conspect al averei*, adică o specificare a pozițiilor generale din bilanțul de avere, d. ex. a efectelor rangiate după categorii, bucăți și valoare.

Bilanțul se examinează în modul următor:

Înainte de toate comitetul de supraveghiere trebuie să se convingă, dacă conturile din Maestru s'au încheiat corect; spre scopul acesta va latera (aduna, suma) sumele singuraticelor conturi și va controla și saldurile, subtrăgând suma cea mai mică, din cea mai mare.

Făcută aceasta se va controla dacă sumele și saldurile singuraticelor conturi ale Maestrului s'au trecut corect în bilanțul de probă, dacă nu s'au omis cumva singuraticile conturi nebalansate și dacă conturile egale (achitate) adică moarte s'au încheiat exact. În fine se va compara bilanțul de probă cu bilanțul propriu-*dis*. spre a vedea dacă pozițiile de avere s'au trecut în bilanțul de avere și pierderea sau profitul în contul profit și pierdere; dacă coloanele de sume ale bilanțului s'au sumat exact și dacă saldul, care arată profitul sau pierderea, reprezintă de fapt diferența dintre aceste două coloane. Conspectul circulațiunii se confruntă cu coloana respectivă a bilanțului brut. Conspectul averei reclamă deja o examinare mai minuțioasă, având a se controla conturile respective și a se aduna singuraticile poziții.

Dar comitetul de supraveghiere nu are numai datoria să controleze exactitatea cifrelor din bilanț, ci trebuie să censureze bilanțul și din punct de vedere

¹⁾ Bilanțul de probă sau bilanțul brut se poate compune și în alt mod decât cel arătat; aici s'a amintit numai modalitatea cea mai simplă.

al realității lui, spre a se convinge dacă părțile de avere pe cari le presintă ca existente, de fapt există sau nu, și dacă valoarea lor arătată în registre și trecută de aici în bilanț corespunde valorii lor reale. Prin urmare la compunerea și censurarea bilanțului trebuie să se țină cont înainte de toate de *normele* cuprinse în § 199 al L. C., care conține următoarele dispozițiuni:

1. „Averea societății este a se considera la bilanț în valoarea, care corespunde singuraticelor obiecte în ultima și a anului de gestiune;
2. Efectele cu curs se pot lua la inventar cel mult cu cursul ce l-au avut în ultima și a anului de gestiune;
3. Spesele de fundare se pot pune în active numai cu suma, ce rămâne după împărțirea lor pe cel mult cinci ani, după anul respectiv de gestiune;
4. Capitalul fundamental și eventualul fond de rezervă al societății este a se trece între pasive;
5. Pretensiunile dubioase sunt a se considera după valoarea lor probabilă, iar cele neincassabile sunt a se amortisa.
6. Profitul sau pierderea ce rezultă din compararea activelor și pasivelor este a se scrie separat la finea bilanțului“.

Prin urmare la compunerea bilanțului nu este de ajuns a statorî valoarea unei anumite părți de avere, ci trebuie câștigată convingerea, că aceea de fapt există și corespunde valorii arătate în registre. Din motivul acesta este indispensabil de lipsă, ca în sensul § 26 al L. C., care obligă pe toți comercianții, deci și direcțiunea, ca înainte de compunerea bilanțului să facă un inventar despre toată averea activă a societății, să o prețuiască cu conștiințioasă, eventual și prin experți, și dacă între valoarea arătată la inventar și între conturile de avere din Maestru se arată vre-o diferență, aceasta să o treacă în registre (să o conteze) ca pierdere sau profit. Spre a se pute convinge că inventarul s'a făcut la timp și exact, și în consecință spre a pute censura bilanțul în privința realității lui, comitetul de supraveghiere trebuie să fie de față sau să fie reprezentat la facerea inventarului și să controleze prețuirea singuraticelor părți de avere. Dacă cu ocaziunea aceasta comitetul de supraveghiere ar observa, în ce privește cantitatea și valoarea obiectelor luate la inventar, oare-cari iregularități, atunci este obligat a comunica observările sale imediat direcțiunii, spre conformare, ceea-ce dacă nu ar urma, sau va refusa simplu bilanțul prezentat spre censurare, sau va comunica excepțiunile sale adunării generale în firul raportului său către aceasta.

În fine trebuie să se îngrijească comitetul de supraveghiere, ca bilanțul, conpectele de circulațiune și avere, cu un cuvânt toate documentele referitoare la încheierea anuală, destinate pentru adunarea generală și eventual multiplicare, să fie compuse pe *înțelesul tuturor* și într'o formă cât se poate de evidentă. Din motivul acesta, întru cât pentru cei neinițiați, numirea conturilor din Maestru n'ar fi destul de clară, trebuie luate măsuri, ca obiectul acelor să se circumscrie în paranteză sau în alt mod pe scurt și la înțeles; mai departe să se evite specificarea amănunțită a pozițiilor și deschiderea de multe rubrici secundare, cari îngreunează numai evidența; iar rezultatul să se presinte în mod clar ca profit sau pierdere.

Dacă bilanțul a fost exact atât în ce privește cifrele, cât și cu privire la obiect, atunci comitetul de supraveghiere îl confirmă și aprobă prin subscrierea membrilor cari au efectuit reviduirea. Confirmarea aceasta se poate scrie pe bilanț, cu sau fără clausulă. Cu clausula atunci, când comitetul de su-

praveghiare nu are nimic de excepționat, aproabă bilanțul în întregime, garantează pentru exactitatea lui și prin câte-va cuvinte recunoaște că a aflat bilanțul corect. Fără clausulă sau numai cu clausula că bilanțul a fost examinat atunci ori atunci, se subscrie bilanțul în cazul acela, când în raportul său către adunarea generală comitetul de supraveghiere face oare-cari obiecțiuni cu privire la bilanț, pe care cu toate acestea totuși îl crede admisibil. Simpla subscriere a bilanțului în sine nu dovedește că comitetul de supraveghiere a aprobat bilanțul, ci numai că l-a examinat.

Comitetul de supraveghiere devine responsabil, numai dacă a provădit bilanțul cu clausula de aprobare sau dacă în raportul său către adunarea generală n'a ridicat contra aceluia nici o obiecțiune.

Dacă s'a aflat în bilanț numai o eroare mai mică la cifre, și aceasta nu se mai poate rectifica, resp. un bilanț nou nu se mai poate face, fiind registrele deja încheiate, atunci din motivul acesta bilanțul nu trebuie respins din partea comitetului de supraveghiere, admitând de sine înțeles, că în anul de gestiune următor aceasta neînsemnată eroare se va rectifica, lucru despre care la timpul său comitetul de supraveghiere trebuie să se convingă.

trad. de Cp.

JURISDICȚIUNE.

Transcrierea acțiunilor. În sensul § 173 al L. C. transmiterea acțiunilor nominative se poate face prin indosament în bianco, care consistă în aceea, că proprietarul acțiunii își scrie numele pe dosul acțiunii. Conform unei deciziuni curiale indosamentul alb este valid chiar și atunci, când s'a făcut în fața acțiunii. Prin urmare dacă proprietarul vechiu a provădit acțiunea cu semnătura sa, transmiterea este a se privi, față de prezentatorul acțiunii, ca fapt împlinit și nu mai trebuie cercetat dacă indosamentul s'a făcut în adevăr în favorul portorului acțiunii sau în favorul altuia.

*

REVISTA FINANCIARĂ.

Situațiunea.

Sibiin, 9 Ianuarie 1902.

⊙ Auspiciile între cari s'a introdus anul nou sunt de tot favorabile, față de situațiunea dificilă de acum doi ani, când băncile de emisiune europene lucrău la finea anului cu etaloane de tot urcate (ne aducem încă bine aminte de etalonul de 7 procente din Berlin, precum și de impregurarea, că în anul expirat, — imediat după începerea anului nou, — Banca Angliei a fost nevoită să și urce scontul la 5 procente). În anul acesta s'a menținut în genere etaloanele din Novembre a. tr. Ieftinitatea banilor în decursul anului 1901, se atribuie cu deosebire la două momente, și anume: egemoniei franceze asupra tirgului monetar internațional, precum și exportului mare de aur din Uniunea nord americană în decursul lunilor de toamnă, până când într'alți ani tocmai în acest period Europa era datoare Americii cu aur efectiv pentru materii brute. Politicele de discount a Băncilor de emisiune fruntașe din Europa i-a succes să atragă în visteriile lor chiar și o parte a aurului, ce din nou a început să se exploateze din minele sudafricane, prin ce și-au întărit în mod însemnat rezervele.

Aceste bănci posedau adecă aur (în mii de unități valutare):

	Banca Angliei Punți Sterling	Banca Franciei Franci	Banca germană Marce	Banca austr.-ung. Coroane
la finea 1900	28,667	2.332,850	729,830	795,203
" " 1901	32,593	2.448,992	868,501	1.176,129
Spor	3,926	116,142	138,671	380,926
în (1000) Coroane	94.224	110,567	163,077	

Prin urmare întregul spor este de 748.794 coroane.

Este de notat, că Banca Franciei în decursul anului întreg numai odată a calculat pentru aur un premiu de 1 ‰, și anume din mijlocul lui Septembre până la 15 Octobre. Etaloanele oficiale arată o tendință de baisse și anume procentul mediu a fost în:

	Anglia	Francia	Germania	Austro-Ungaria
la 1895	2-60	2-20	3-15	4-30
" 1896	2-48	2—	3-65	4-09
" 1897	2-78	2—	3-84	4—
" 1898	3-96	2-20	4-28	4-16
" 1899	3-75	3-06	4-98	5-04
" 1900	3-96	3-23	5-34	4-57
" 1901	3-62	3—	4-09	4-22

astfel anul acesta are un început destul de ușor.

Prelângă toate prospectele unui viitor favorabil însă, nu trebuie să ne facem speranțe prea optimiste asupra dezvoltării tirgului monetar din viitorul apropiat, fiindcă este de tot greu a pătrunde în dezvoltarea viitoare a tirgului monetar din Londra. Cererile cu începutul anului nou au fost de tot mari. Reserva s'a sporit într'adevăr cu 424.955 punți, cu toate acestea însă încordarea este evidentă din proporțiunea rezervei față de obliguri, care este numai de 33 procente față de 48 procente dela începutul lui Decembrie.

Portofoliul s'a sporit cu 12 milioane punți, față de un plus de 12.7 milioane punți la deposite. Unii sunt de părere că în timpul cel mai apropiat va urma un reflux, care va avea de urmare reducerea etalonului; alții cred însă, că atari speranțe vor deveni iluzorii parte din cauza incassului de imposit, și pe de altă parte din cauza că piața trebuie preparată pentru împrumutul statului, a cărui emisiune se așteaptă pe luna lui Februarie. Etalonul de 4 procente va produce de sigur o urcare a cursului de devise asupra London, care în genere este de tot redus și anume în Paris 25.15, Berlin 20.30, Viena 239.10.

Nici chiar în Paris nu se reduce discountul privat atât de repentin, precum se credea în genere că se va face după subscripțiunea împrumutului. Conspectul Băncii arată schimbări mari, deoarece depositele și avansurile de lombard s'au redus cu 290 milioane franci. În același timp însă s'a încărcat contul visteriei cu 36 mil. pentru rambursarea cuponului trilunar al Rentei vechi de 3‰.

Reichsbankul German încă a trebuit să împrumute statului sume mai mari, fiindcă ultimul buletin al Băncii arată o urcare în starea efectelor cu 28 milioane la 123.6 milioane, ce se atribuie unei emisiuni de bonuri de tressort. Discountul privat însă la finea anului a fost în tendință de ieftinire, reducându-se până la 2½ ‰. La ultima Decembrie cererile au fost de tot mari, astfel că rezerva de bilete, care la 23 Decembrie 1901 era 204.850 milioane Marce, a dispărut, fiind Banca silită să dea în circulațiune 108.467 mil. Marce în bilete supuse la imposit. Starea escomtului și lombardului este cu 76½ mil. Marce mai redusă decât în anul expirat. Este probabil că în Ianuarie vor începe sume mai mari, cu toate acestea însă nu se crede,

că Banca va reduce scontul, până ce Banca din Londra nu-i va premerge cu un asemenea exemplu.

Banca Austro-Ungară încă n'a luat măsuri de reducere a etalonului, după-cum se credea; a început însă operațiunile de escomt în tirgul liber sub nivelul etalonului oficial. Această măsură este rațională și a aflat aprobarea factorilor competenți, până când reducerea etalonului oficial la $3\frac{1}{2}$ procente ar fi produs îngrijiri serioase.

Cursul Rentei amortibile austriace s'a fixat la $98\frac{1}{2}$ procente.

AGRICULTURA.

Situațiunea agricolă.

În *Ungaria*. Pe baza rapoartelor intrate dela referenții agricoli permanenți din țeară, ministerul ung. de agricultură publică următoriuil exposeu despre situațiunea agricolă la 30 Dec. an. tr.

În luna Dec. a domnit în parte precumpănitoare timp domol. în unele locuri chiar primăvăritic; în singuratiche regiuni a plouat din abundență. Zăpada de pe munți s'a topit și acoperământul de zăpadă lipsește pretutindenea. În urma timpului dulce și ploios plantele s'au dezvoltat neîntrerupt și semănăturile târzii s'au înputerit în mod satisfăcător. Semănăturile timpurii din unele locuri au crescut așa de mari, încât au trebuit cosite, deoarece-ce din cauza pământului moale și a tinei prea mari, vitele — cu excepțiunea oilor — n'au putut fi scoase să le pască. Semănăturile de toamnă prea îmbelșugate s'au îngălbinat în unele locuri; această împregiurare este neplăcută agricultorilor. *Semănăturile de rapiță* în parte precumpănitoare sunt satisfăcătoare. Timpul moale din Dec. a fost favorabil agriculturii; aproape pretutindenea s'au făcut arături. Se simte mare lipsă de nutreț; din cauza aceasta fânul s'a scumpit. În unele locuri vitele au fost mânate la pășune, ici colea și pe semănături, îndeosebi oile.

STATISTICĂ.

Scrisurile fonciare și împrumuturile hipotecare în anul 1900. Din raportul prezentat de guvernul ungar camerei deputaților, extragem următoarele: În bilanțul general pe 1900, al totalității institutelor de credit din *Ungaria*, scrisurile fonciare au figurat cu suma de K 1172·17 mil., arătând față de 1899 o creștere de K 19 mil. și mai bine. Având în vedere că valoarea scrisurilor fonciare aflătoare în circulațiune a arătat în 1896 spre 1897 o creștere de 167 mil.; în 1897 spre 1898 o creștere de 89 mil. și în 1898 spre 1899 o creștere de 61 mil., se constată, că proporțiunea creșterii este în scădere. În special se arată în 1900 o decrescere în emisiunea scrisurilor fonciare la cassele de păstrare; pe când în 1899 cassele de păstrare au avut în circulațiune scrisuri fonciare în valoare de K 313·18 mil., cari au reprezentat $14\frac{1}{10}\%$ ale tuturor pasivelor, pe atunci în 1900 suma scrisurilor fonciare se urca numai la K 312·9 mil., adică $13\frac{7}{10}\%$ ale pasivelor. Scrisurile fonciare ale institutelor de credit fonciar, chemate în prima linie a se ocupa cu emisiuni de aceasta natură, au reprezentat în 1900 suma de K 667·44 mil., față de K 658 mil., în 1899; scrisurile fonciare ale băncilor s'au urcat la K 191·82 mil. față de K 181·66 mil.; în proporțiune cu creșterile anilor precedenți, sporul acesta însă

este neînsemnat și dovedește că plasarea scrisurilor fonciare a devenit mai dificilă. Tot în aceasta împregiurare își află explicarea și creșterea cea mică a totalului împrumuturilor hipotecare. La începutul anului valoarea împrumuturilor hipotecare ale tuturor institutelor de bani din țeară se cifra cu K 1689·25 mil., în cursul anului s'au mai licuidat împrumuturi în suma de K 147·48 mil. și s'au replătit K 114·54 mil., rămânând la finea anului 1900 starea de K 1722·2 mil. Prin urmare creșterea a fost în 1900 de K 33 mil., pe când în 1899 împrumuturile hipotecare s'au sporit cu K 61·5 mil., iar în 1898 cu K 135 mil. Suma împrumuturilor hipotecare dela finea anului a întrecut valoarea scrisurilor fonciare emise cu K 550 mil., cu alte cuvinte, aproximativ atâta face cea parte a împrumuturilor hipotecare, care se acoardă din capitalurile incuse ca depozite spre fructificare. În 1899 suma aceasta a fost de K 537 mil., deci se arată o creștere de K 13 mil., ceea ce mărește și mai mult temerile deșteptate la oamenii de specialitate prin procedeul urmat de institutele de bani, de a plasa depozitele mobile, legate de termine de anunț scurte, în împrumuturi hipotecare cu termene lungi. Circa $\frac{2}{3}$ a împrumuturilor hipotecare: K 1147·22 mil. s'au dat pe realități de câmp, iar K 574·97 mil. pe case cu chirie și fabrici, 267,675 împrumuturi ($47\cdot07\%$) au fost dela K 200—1000—; în număr mai mare au fost împrumuturile sub K 200— ($104,733 = 18\cdot42\%$). $14\cdot59\%$ ale împrumuturilor hipotecare au fost de K 1000—2000; $9\cdot16\%$ de K 2—4000; $6\cdot16\%$ dela K 4000 în sus până la K 10.000—; $2\cdot26\%$ până la K 20.000—; $1\cdot13\%$ până la K 40.000; $0\cdot76\%$ până la K 100.000—. Împrumuturile mai mari de K 100,000 au făcut $0\cdot45\%$ ale tuturor împrumuturilor hipotecare. După mărirea etalonului de interese cele mai multe împrumuturi sunt cu $4\frac{1}{2}\%$, apoi vin cele cu 4% .

Emisiunea obligațiunilor comunale, înrudite după natura lor cu scrisurile fonciare, a luat în anii din urmă avânt. Valoarea obligațiunilor comunale în circulațiune s'a urcat la finea anului 1900 deja la K 494·35 mil., arătând față de 1899 o creștere de K 54 mil. și reprezentând $9\cdot02\%$ ale pasivelor, pre când în 1899 a făcut numai $8\cdot05\%$.

COMUNICAȚIUNE.

Scumpirea cărților postale anunțată și de noi într'un număr precedent al „Rev. econ.” intră în vigoare adi în 11 Ianuarie 1902. Anume taxa cărților postale în comerțul intern se ridică dela patru la *cinci fileri*, taxa cărților postale cu răspuns plătit dela opt la *dece fileri* și prețul tipăriturilor de asignațiuni postale (mandatelor postale) atât pentru circulațiunea internă cât și pentru străinătate, se statorosește cu doi fileri de bucată. Cărțile postale de patru fileri și asignațiunile de un filer, editate de administrațiunea poștelor ungare, se pot întrebuința până la *finea lui Aprilie 1902*, fiind obligat trimițătorul (adresantul) să lipească timbrul postal ce lipsește de *un filer*. Se permite însă publicului să inapoieze spre schimbare cărțile postale oficiale de patru fileri și tipăriturile de asignațiuni de un filer, întrucât sunt cu totul nescrise și neumplute sau dacă sunt tipărit umplute și adresate, până la *31 Mai 1902*, și considerându-se diferența de preț vor primi un număr corespunzător de cărți sau asignațiuni postale noue.

